



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Clüveri[i] Germaniæ Antiquæ Libri tres

Clüver, Philipp

Lugduni Batavorum, 1631

Cap. XXIII. De insulis ante Cimbrorum, Saxonum, Chaucorum,
Frisiorumque litora sitis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44541

καὶ ἐπὶ τὰς τῶν δυσμικῶν μὲν φαιδῶσι, ἀναλικῶν ἢ Χαρῶδες. πάλιν ἢ δὲ κινῶν κίμ-
 βροι. Hoc est: *Peninsulam ipsam tenent, supra Saxones, ab occidente Sigulones; dein Sabalin-*
gii; inde Cobandi; supra hos Chali; & supra hos, magis verò ad occidentem, Fundusi; ad orien-
tem Charudes: omnium hinc maximè septentrionales sunt Cimbri. His singulis sedeis adsigno
 hoc modo: Supra Saxones ab occidente ait esse *Sigulones*; id est, supra occidentalem
 Saxonum partem: nam supra orientalem partem est mare ipsum, ad *Kiel* usque opidum.
 10 igitur his finibus eos includo: ab oriente, mari Svevico; ab occasu, oceano; ab meridie,
 isthmo totius peninsulæ: ab septentrionibus alio isthmo, qui est inter duo opida *Appen-*
rade & Lütke Tunderen. Maximè omnium septentrionales fuere Cimbrorum reliquæ,
 ad Cimbrorum promontorium. his tribus omnem regionem, quæ peninsula & ipsa
 20 vulgò dicitur incolis *Vvensuffel.* Infra Cimbrorum fuere ad occasum *Fundusi*, od ortum
Charudes. horum igitur finibus cingo, ab ortu, Svevico mari; ab septentrionibus euripo,
 qui *Vvensuffellanam* regionem à meridie claudit: ab occasu lacu, in quem euripus ef-
 funditur: à meridie flumine, quo adverso itur ex dicto lacu ad pagum *Hald*: inde verò
 lineâ ad mare Svevicum, & vicum *Kallæ.* *Fundusi* autem limitibus statuo, ab septem-
 trionibus dictum lacum, & isthmum, qui inter eundem lacum & oceanum conspicitur,
 in quo vicus *Silkirck*: ab occasu oceanum, ad vicum usque *Hensberg*: à meridie lineam,
 ab hoc vico ad vicum *Hald*: inde ab ortu dictum flumen ac lacum. Infra Fundusos ac
 30 *Charudes* fuere *Chali.* hi igitur ab septentrionibus prædictis lineis clauduntur: ab ortu,
 mari Svevico; ab occasu, oceano; à meridie flumine, quod apud vicum *Holm* oceano
 adfunditur; & ab eius fonte lineâ ad opidum *Horsens* ductâ; inde angusto maris Svevici
 sinu. Infra *Chalos* fuere *Cobandi*: quorum terminus à septentrionibus modò descriptus
 est: à meridie duo sunt amnes, *Nipsa & Tobesket*: ab occasu & ortu, duo præfata maria.
 Inter *Cobandos* & *Singulones* medii fuere *Sabalingii.* horum limes à septentrionibus
 duo prædicta flumina: ab occasu & ortu, duo dicta maria: à meridie isthmus, qui *Sigu-*
 lones à septentrionibus claudit. Atq; hic equidem aptissimus modus visus est dividendi,
 ex mente Ptolemæi, Cimbricam peninsulam in VII populos. at utrum illi sic incolue-
 rint, an verò, ut plerique alii, hi quoque perverso ordine collocati sint à Ptolemæo,
 haud facilè dixerim. In propinquantibus tamen quia prorsus falsus est; de remotissimis
 40 cur ei quidquam credam, rationem non video. Quin hodiè regio ad dictum lacum est,
 vulgari vocabulo *Salling*; quod *Sabalingiorum* memoriam referre videtur.

Ceterum omnis ea regio, quæ inter dictos Ptolemæi Saxones Cimbrorumque porri-
 gitur, uno nunc vocabulo vulgò vocatur *Intland*, & Latinè *Iutia*. quam ego antiquam
 esse adpellationem, è Bedâ discō. sic enim ille lib. I, cap. XV: *Angli de illâ patriâ, quæ*
Angulus (alia exemplaria Anglia) dicitur; & ab eo tempore usque manere deserta inter provin-
cias Iutarum & Saxonum perhibetur. Cui adstipulatur Fab. *Quæstor Ethelverdus*, è regi-
 40 giâ Saxonum stirpe, his verbis: *Anglia vetus sita est inter Saxones & Gotos; habens opidum*
capitale, quod sermone Saxonico Slesvic, secundum verò Danos Haithby. Hinc ego credide-
 rim, omnium illorum VI populorum, quos hac eadem regione collocavit Ptolemæus,
 commune fuisse nomen *JUTÆ.*

Haftenus igitur de *CIMBRICA PENINSULA*, & antiquissimis ejus incolis
CIMBRIS. qui primi omnium Germanorum, per maximam Europæ partem, victri-
 cia arma, CXXL circiter annos, circumferendo, magnum sibi nomen, & gloriam in-
 gentem quæsierunt.

CAP. XXIII.

De *INSULIS*, ante Cimbrorum, Saxonum, Chaucorum,
 Frisiorumque litora sitis.

50 **T**ERRIS Germaniæ Rhenum inter & Albim sinumque Codanum explicatis,
 insulæ nunc etiam, his terris objacentes, referantur. Ipsi Rheni insulas, intra
 extremum alveum ostiumque Flevum sitas, jam antea in Batavis atque Frisiis
 indicavi. De reliquis hinc, ad Cimbrorum usque peninsulam, sic Plinius lib. IV,
 cap. XIII: *Promontorium Cimbrorum; excurrans in maria longè, peninsulam efficit, quæ Car-*
tris appellatur. XXIII inde insule, Roman. armis cognita. earum nobilissime Burchana, Pa-
baria à nostris dicta, à frugis similitudine sponte provenientis; item Glessaria, à succino mi-
lissie appellata, à barbaris Austrania; præterque Aethania. Sternebantur universæ, ante
 Cimbrorum, Saxonum, Cauchorum, Frisiorumque litora: magnâ illâ, quam supra me-
 moravi,

moravi, oceani irruptione effectæ. Nomina habent hodiè ista: ante Jutiam, *Numet*, *Fanu*, *Manu*, *Rym*, *Sylt*, *Foren*, *Ameren*; ante Holfatiam *Strant*; ante ostia Albis fluvii *Böfen & Heilige land*; dein ante Frisios, *VVangerooe*, *Spikerooge*, *Langerooe*, *Baltrum*, *Norderny*, *Busfen*, *Iuyst*, *Borkum*, *Rottum*, *Bosch*, *Schicmonickooe*, *Ameland*, *Schelling*. Cognita hæc fuerunt Romanorum armis, quum primùm Drusus, dein Tiberius, mox Germanicus hæc litora præternavigarent. BURCHANA, Straboni vocatur *Βουρχανίς*, lib. VII: *Ἐχειρώσαντο δ' ὁ Δρόσος ἔ μόνον τῶν ἑσθίων τὰ πλεῖστα, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν τῷ ἑσθίοντι νήσους ὧν ἐστὶ καὶ ἡ Βουρχανίς ἢ ἐκ πελαγορείας αἰδέει*. id est: *Drusus non modo gentis plurimas subegit; sed & insulas, in legendo litore obvias: in quibus est Burchanis, vi ab eo expugnata*. Verùm hujus vocabulum ex hoc Strabonis loco à Stephano citatur *Βουρχανίς*. unde certum fit, in 10 Strabonis exemplaribus ὁ μικρὸν interiisse. Ceterùm hanc unam Strabo inter omnes reliquas nominat, quia clarissima: unde Plinio quoque inter treis nobilissimas hujus litoris numerata. Hanc esse eam, quæ vulgò hodiè, ante ostia Amisii amnis, vocatur *Borchum* & *Borkum*, viri docti opinantur. in quibus Hieron. Verrutius turrim in eâ etiamnunc conspici tradit, cui vulgaris adpellatio *het Boonhuys*, id est, *Fabaria domus*. Ego quidem, quamvis, Amisii os haud semel navigans, nihil de eo vocabulo discere potuerim; tamen lubentissimè homini Frisio hac in re fidem habeam. Aestuaria Frisiorum Chaucorumque Drusum navigasse, atque ipsum Amisiam intrasse, in quo navali pugna superavit Bructeros; suprâ demonstratum est. igitur haud vana sunt hæc quatuor argumenta: idem litus; idem amnis ostium; nomina planè eadem, *Fabaria*, & *Boonhuys*; item *Borchum*, & 20 *Burchan*: quod tamen ipsis incolis fuit *Burcham*; postea *Borchom*, & *Borkom*, & tandem *Borkum*. de quâ formatione suprâ lib. I, cap. XIII, disertum est. Ultra Albis ostium sitæ insulæ, tunc maximè Roman. armis cognita fuère, quum Germanici Cæsaris classis tempestate circa hæc litora disjecta esset. de quâ re Tacitus, annal. II, in hæc verba narrat: *Aestate jam adultâ, legionum alia itinere terrestrî in hibernacula remissa; plures Cæsar classi impositas per flumen Amisiam oceano invexit. Ac primò placidum aquor mille navium remis strepere, aut velis impelli: mox atro nubium globo effusa grando; simul variis undique procellis, incerti fluctus prospectum adimere, regimen impedire; milesque pavidus, & casuum maris ignarus, dum turbat nautas, vel intempestivè jurat, officia prudentium corrumpibat. omne dehinc cælum, & mare omne in austrum cessit; qui tumidis Germania terris, profun-* 30 *dis amnis, immenso nubium tractu validus, & rigore vicini septemtrionis horridior, rapuit disjecitque naves in apperta oceani, aut insulas saxis abruptas, vel per occultâ vada infestas, quibus paulum agrèque vitatis, postquam mutabat æstus, eodem, quò ventus, ferebat. non adharere anchoris, non exhaurire intrumentis undas poterant. equi, jumenta, sarcina, etiam arma precipitantur, quò levarentur alvei, manantes per latera, & fluctu superurgente. Quanto violentior cetero mari oceanus, & truculentia cæli præstat Germania, tantum illa clades novitate & magnitudine excessit; hostilibus circum litoribus, aut ita vasto & profundo, ut credatur novissimum ac sine terris mare. Pars navium hausta sunt; plures apud insulas longinquis sitas ejectæ: milesque, nullo illic hominum cultu, fame absumentis; nisi quos corpora eorum eodem elisa toleraverant. sola Germanici triremis Chaucorum terram adpulsi, quem per omnes illos dies* 40 *noctesque apud scopulos, & prouinentis oras, cum se tanti exitii reum clamitaret, vix cohibere amici, quo minus eodem mari oppeteret. Tandem relabente æstu, & secundante vento, clauda naves, raro remigio, aut intentis vestibus, & quadam à validioribus tracta, revertère. quas raptim reflectas misit, ut scrutarentur insulas. Collecti eâ curâ plerique. multos Angri-varii, nuper in fidem accepti, redemptos ab interioribus reddidère. quidam in Britanniam rapti; & remissi à regulis. Ut quis ex longinquo revererat, miracula narrabant; vim turbinum, & inauditas volucres, monstra maris, ambiguas hominum & beluarum formas: visa, siue ex metu credita. Adhæc Liplius: Certè non ausus est tyrannus Germania terræ; nec vicinus septemtrioni; cui rectâ lineâ distans, & adversus. adde quòd austro turbante, vix est ut naves ex orâ Frisorum in Britanniam rapiantur. Parum se maria vel oceanum navigasse, ostendit Liplius. Ego, inter alia pericula, quæ hoc vento spirante expertus, memini, me quondam in ipso lacu Flevo, circa æquinoctium vernum, in extremum incidisse vitæ periculum, quum aliquot circa navem, quâ tunc, mare Svevicum & Vistulæ amnis ostium petiturus, vehebar, atrocissimâ perirent tempestate naves; plures verò, malis dejectis, salutem contra turbinum procellarumque violentiam quærenter. Et quomodò negaveris, austrum in his oris septemtrioni esse vicinum; quum omnis Germania septemtrioni subjecta? Dein, quid mirum si relabente æstu, & vento jam secundante, id est, mutata regione, à septemtrione, vel ab ortu æstivo flante, quædam naves, in septemtrionem 50 versis*

versus antea actæ, mox in Britanniam raptæ: In inferiorem sive citeriorem insulæ partem fuisse delatas, perspicitur ex eo, quod reguli eas Germanico remiserunt: quod ultiores non erant facturi: quidpe quibus parum commercii, parumque amicitiae etiam tum erat cum Romanis. Proinde moneo, ne quis temerè aliquid in his auctoris verbis mutare tentet. De scopulis tamen ad Chauorum terram, rectè auctorem taxat Lipsius. nulli quidpe illic exstant; non magis quàm in reliquo oceani litore, ad fretum usque Gallicum. Ego verò crediderim, quia insulæ Romam referebantur, saxis abruptæ, ex hoc rerum Germanicarum scriptores opinatos, omne litus illud Germaniæ, scopulis abruptum esse. At insula saxis abruptæ visuntur contra hæc litora præcipuè duæ. quarum altera, Cimbrorum peninsula objecta, saxa abrupta habet ab occasu, vulgò nautis præternavigantibus *Rode elis* dicta: altera contra Albi ostium projecta, vulgari nomine *Heilige land*, tota ferè nil nisi saxum abruptum, scopulum etiam eminentem à meridie prope habet; & alium item scopulum, ab eadem parte, sub undis latentem. Hanc ego cum Ortelio ACTANIAM Plinii esse arbitror; quia notabilius ab auctore nostro descripta, à Plinio etiam inter nobilissimas refertur. AUSTRANIAM Plinii, sive GLESSARIAM, Ortelius putat esse Ameren, ante litus Cimbrorum; quia amerem, ut ille ait, Germanis est *glessum*, id est, succinum. at ego proximam huic intelligere malim, quæ vulgò vocatur *Strand*, vocabulo haud perinde ab *Austrania* nomine abludente. Goropius, nescio quâ effreni animi libidine usus, ubi in Gotodanicis suis

20 *Affaniam* eandem esse & *Austraniam* è Plinio ostendere conatus est, ad Vistulæ ostia & Danorum nomen vocabula ejus referens: quasi huc usque Romanorum penetraverint milites, atque classes. Mirum sanè, virum alioquin admirandi ingenii, doctrinæque inexhaustæ, tam imperitum rerum Romanarum fuisse. Adeò, ubi fabulis semel carceres removeris, nulla invenitur meta mentiendi. quod quamvis ille in alios scripserit, tamen de omnibus ferè ipsius operibus propriè ac verè dici potest. *Pars navium*, inquit noster; *haud sunt*; plures apud insulas longius sitas ejectæ. milesque, nullo illic hominum cultu. fame absumentus; nisi quos corpora equorum, eodem elisa, toleraverant. Hæc de Austraniâ, & eâ, quæ *Silt* vulgò vocatur, & proximis insulis, Cimbrorum litori adjacentibus, maximè dici arbitror: nam hæc per occulta vada infestæ sunt; saxisque abrupta est *Silt*. Haud procul continente fuisse, indicat auctor clarè his verbis: *hostilibus circum litoribus: aut ita vasto, & profundo, ut credatur novissimum, & sine terris mare.* quidpe ab ortu fuerunt litora Cimbrorum parum amica, seu parum fida, licet ad Augustum dona miserant: ab occasu ac septentrione vastissimus oceanus Germanicus; per quem quidam sinistrorsus in Britanniam rapti. Ceterum Ptolemaeus, in descriptione Germaniæ; *Νῆσι δὲ, ἢ, ὑπέκρουται τῆς Γερμανίας, κατὰ ἰδίαν τῶν τῶν Ἀλβίου ἐκβολῶν, αἱ καλεῖσθαι Σαξόνων γῆς.* id est: *Insule Germaniæ adjacent, juxta Albi ostia tres, Saxonum dictæ.* Hæc fuere, *Strand*, *Busen*, & *Heilige land*. Atque hæc ferè sunt, quæ de insulis ante Germanicum litus, inter promontorium Cimbrorum & Flevum Rheni ostium projectis, apud auctores reperio.

40

C A P. XXIV.

De antiquâ SVEVIA.

HACTENUS primam partem Germaniæ suæ auctor noster peregit, Rheno, Sala atque Albi Chalusoque amnibus, ac sinu Codano finitam. in quâ satis certis limitibus ejusque nationis sineis circumscribi potuerunt, quia crebra illic Romanorum bella, & de bellis accurata scriptorum monumenta. Sequitur ex in pars altera, quæ in universum uno vocabulo, proprio ac peculiari, dicitur SVEVIA, ab incolis SVEVIS, in quâ jam omnia obscuriora; ita, uti non modò certi limites fin-

50 gulis populis constitui nequeant; sed quænam inter se junctæ fuerint nationes, haud facile dixeris. Verum, si non in omnibus ipsum scopum tangere continget, conandum tamen, quamproximè accedere.

Ipsam terræ SVEVIÆ vocabulum antiquissimis usurpatum auctoribus reperio. nostro, in libro de Germaniâ: *Hic Svevia finis.* Dioni Cassio, lib. LV, de Druso loquenti: *προήλθε μέχρι τῆς Σουβίας; Ad Sveviam usque progressus est.* Posteriores etiam auctores crebrò Sveviam nominarunt; sed eam, quæ minima tantum pars fuit ejus, quam nunc indicabo: de quâ postea in Hermunduris dicetur. De magnâ igitur illâ Sveviâ sic noster, in dicto libro: *Nunc de Svevis dicendum. quorum non una, ut Castorum,*

Tente-